

ALFÖLDY JENŐ

Koppintások

Hérakleitosz Karinthyában

Tímár Györgynek

*Senki sem eshet kétszer ugyanabb' a tumorba,
sem egyazon furorba, se furmányos humorba.
Am ha eléggé pötytös a májad és a léped,
tégy úgy, mint aki balkan meg'újra belelépett!*

PILINSZKY JÁNOS

Utolsó évtizedében a rossz nyelvek szerint volt egy hanyatló, bőbeszédű korszaka. Ekkor írt versei kétségtelenül egész regényeket, önéletrajzi részleteket „mesélnek el” – igaz, mindössze hat, nyolc vagy tíz rövid sorban. Ám a rossz nyelvek nem azért rossz nyelvek, hogy ezt méltányolni tudják.

Naplóbejegyzés

*Nem lettem sintér,
sem hentes,
sem sikkasztó árvaházi
vagy kávéházi ülnök.*

*Költő lettem,
arcomat savas essők mossák.*

*De reggelente én is borostásan,
kialvatlan szemmel nézek a tükörbe,
és tiszta vízzel megmosakszom,
s mielőtt megszegném,
én is megáldom a kenyeret,*

*akár a sintér,
akár a hentes,
akár a sikkasztó árvaházi
vagy kávéházi ülnök.*

TAKÁTS GYULA

Nincs még egy költő, aki a szőlőt, a bort, mandulát, fügét, a balatoni tájat annyi szeretettel becézi, mint ő. Igazi Bece-hegyi költő, úgy a Krisztus előtti 500 körüli évtizedekből, bár nemcsak Anakreon, hanem Francis Jammes is a kortársa. Az egészséges életmód megtestesítője a kákabelű víz- és tejjívó pályatársak közt. Bora – akárcsak poézise – messze földön híres. A tiszta bor és a tiszta költészet híve. Kiegyensúlyozott kedélyű, derűs költészetébe csupán egyszer vegyültek disszonáns, komor hangok, amikor valamely pancser szigligeti bortermelő vinkóját megkóstolta. Csokonai Vitéz Mihály az ő verseire figyel legjobban a maiak közül.

Szüret előtt a Bece-hegyen

*Az elemek... a víz, az ég,
s a gálic fény... mint Egry-kép,
ragyog a tó s a Bece-hegy.
Előttem telt pintesüveg.*

*Részeg még nem voltam soha,
tej, víz sosem kellett noha.
Noha – nova – itt nem terem.
Boromat magam termelem.*

*Üvegemből a bor ürül...
Rég működött ily emberül.
Folyékony fényt, tüzet iszom.
Szerethet Dionüoszom.*

*Vulcanus védelme alatt
szőlőt, fügét érlel a nap.
De mintha Pán bújkálna ott!
Fügelevél alól kilóg*

*a fél töke. Csak egy füge...
De visszaint a venyige
asszonyos, telt, feszes bilingje,
s lebben is föl a füge ingje!*

*Szatírxjáték... Mutogatás!...
Nektár csordul. Nympha-varázs!
Egy mámoros darázs repül,
s a szőlőgerezden megül.*

*Huss onnét, kéjrabló betyár!
Fullánk-lopóddal rá ne járj
nedűmre, mint csibére héja.
Borunk a bölcs Apollon ójja!*

RÁBA GYÖRGY

Mint minden igazi hermetikus, ő is vérbeli önéletrajzi költő. Csak verselemző legyen, aki képes belátni, hogy nem a versei rejtjelesek, hanem ő maga. Mert honnan tudhatná ezt az elemző, ha nem a verseiből?

Rovásírás

*Agaraim nálam bátrább
parancsolták a ballalín
vívótam csörtét vaddisznókkal
hars könyvek közt csörtetőkkal*

*ím a zárt kör seb a sebre
gyolcsul kéznél
szétszagotott főlíánsok
könyvet ápoló kezemre*

*dombéroztam herbateával
szeder és számócalével
boríz biztatás közepett
átugrattam tűzkarikán*

*szorítottak mint gordonka
hangjegy-fejű csavarain
idegeknek húrjait
feszíthetni vajon meddig*

*nekem nem bohó rovátkás
korcsolyaút az ég kékje
kondenzcsíkos végzetábrák
hemzsegnek kommancsnyaramon*

*dorong szállt tiszta folyómra
uszadékfának az elkövető folyamán
idillpartjáról ha leért
ablakában zöldárt jelzett*

*kit megróttak múltam rovom
rovott múltú megítéli
fejéről a kása nem kell
árral szemben angyal repül*

NEMES NAGY ÁGNES

Erkölcsei tartása a Húsvét-szigeti óriásszobrokéhoz hasonló, melyek évezredek óta néznek a végtelen semmibe. Lelkét – a fiatal Babbitshoz hasonlóan – egyedül egy tál objektív lencséért volt hajlandó eladni. (Tessar 1:2,8; Biotar 1:2; Jupiter Sonnar 1:1,4.) Mondanom se kell, hogy a fotóciikk-nagykereskedő mennyivel jobban járt, mint ő. Nála csak a versolvasó közönség járt jobban.

Objektív líra
(Átváltozások)

I.

*Indult. A tölgy. Futott
az éjszakai parkban,
mint megriasztott állatok.
Futtában a tölgy-sárkánybika
gyökér-eres földlabdacsja
lengett mind s mind hatalmasabban.*

*Döngött. Harangozott.
Halkult. Léggömb, emelkedett.
Repült a föld s az ég között,
az ég s a még egebb között,
a Dichtung és Wahrheit között.
Ott fönn maradt. Lebeg.*

II.

*Vagy végy egy lovat. Mura-ló.
Zablás. Abrakol. Dobrakol.
Megrebben és vállamra ül.
Szárnyat bont csuklya-csontomon.
Mura-madár. Kiméra-kentaur.*

III.

*A parton lenn egy jobbféle modern.
Profilból istenszobroknak modell.
Most kilelegez egy hattýúdögöt.
Sunyin lesik esztéta ördögök.*

IV.

*A test nagy húsevő növény; bele
kiszívott csontokkal tele.
Az eszme húshagyó virág;
üres héjban éh semmi rág.*

*De ahol bölcsélettel telve
a vers, e lüktető bohóság,
ott egy a ló s a lóság:
a ló s a lónak elve.
Ott egy a jóság és a jó –
egy az igaz s a nyers való.
Ott kell az üdv – és kell a hús.
Én nem vagyok katolikus.*

*Párban evezzen fenn a szárnyad,
támaszd a semmit. Bátran viseld
rettentő aszimmetriádat!*

V.

*Ezek
szavak –*

TÓTH BÁLINT

Kedvenc költője Villon, a „Szomjan halok a forrás vize mellett” szerzője. Szereti ugyanis az *Ellentéteket* meg a látszatellentéteket. Igaz, Szálasi és Rákosi közül egyiket sem szereti, noha tökéletes ellentétei és kiegészítői egymásnak, akár az irodalomban Papváry Elemérné és Csohány Gabriella, vagy – ha már a pornográfiánál tartunk – mint Lőwy Árpád és Kovai Lőrinc. Alábbi verse is csupa-csupa ellentétre és látszat-ellentétre épül.

Állásfoglalás

*Szeretem Shakespeare-t és a töltött káposztát
Petőfi Sándor*

*Szeretem Szent Istvánt és szeretem a pogány Koppányt,
szeretem Károli Gáspárt és szeretem Pázmányt,
szeretem Szekfű Gyulát és szeretem Szabó Dezsőt,
szeretem Hatvany Lajost és szeretem Sértő Kálmánt,
szeretem Illyés Gyulát és szeretem Zsolt Bélát,
szeretem Karády Katalint és szeretem Gombaszögi Fridát,
szeretem Ignotus Pált és szeretem Féja Gézát,
szeretem Erdős Renée-t és szeretem Ignác Rózsát,
szeretem Jancsó Miklóst és szeretem Jávor Pált,
szeretem Gorbacsovot és szeretem Reagent,
szeretem Tőkés Lászlót és szeretem Konrád Györgyöt,
szeretem Gáli Jósikát és szeretem magamat,
szeretem a hajnalt és szeretem az alkonyt,
szeretem Hajnal Annát és szeretem Esti Kornélt,
szeretem a tigris és szeretem a gödölyét,*

*szeretem Marsall macskáját és Tandori verebeit,
szeretem Einsteint és a mecklenburgi parasztyereket,
szeretem a whiskeyt és szeretem a vodkát,
szeretem a tokajit és szeretem a cujkát,
szeretem azt, ami összefér és ami összeférhetetlen, –
nekem itt ne civakodjék senki!*

FABÓ KINGA

Valamelyik fölmenőjét Szabónak hívták. Hiányozhattak elől a fogai, mert így diktálta be nevét az eljáróságon: „Fabó vagyok”. Utóda azóta – ha pöszék, ha nem – a Fabó névre hallgatnak. – Legnagyobb költői élménye, hogy nő. Valójában mégsem feminista, csupán kihívó flegmával palástolja nőiességét. Ámde nem is feminin. A feminin költők, kivétel nélkül, mind férfiak. Ő felülről néz saját nemére és a másik nemre – mint az angyalok.

Verset írok

*Olyanom van most megint,
hogy verset írok.*

*Tán holdfényes vallomást
valamely dohánybarna bajsznak?*

No nem.

*Inkább így költök:
látsszon és lásson a köldök.*

Inkább a tükörbe, bele.

*Elviselhető, hogy kancsalít
és nyelvet ölt, ki ott van.*

*Nevet, hogy oldalvást, vásott oldalán
egy kissé kilóg a bele.*

KARINTHY FERENC

A paródiairó pechjére – ő Karinthy Frigyes fia. Mellesleg kiváló nyelvész, író, újságíró.

Visszakoppintás

Felhívott az irodalmi lap munkatársa, és valami csokoládét követelt tőlem. Nem mintha különösebben erőszakos lett volna, a pasas eléggé tűrhető modorú. De kissé meghökkentett a kívánsága. Mégiscsak furcsa, ha valamelyik újság munkatársa nem kéziratot, hanem csokoládét kér egy írótól.

Miután elmagyarázta, miről van szó, kezdett valami derengeni, s lassanként megnyugodtam, hogy nem klinikai esettel állok szemben, hanem egy régi cikkecském ígéretéhez fűzi elkésett kívánságát.

Valamikor a hatvanas évek elején volt egy cikksorozatom a Magyar Nemzetben, Nyelvelés címmel. Ebben a rovatban közölte a nemzeti lap cserfelésemet, melyben azokat a hazámfiat seregszemléztem, akik valamely nemzet vagy nemzetiség nevét viselik. Magyar László Afrika-kutatótól Svéd István fotóművészig terjedt a skála, közbül a rengeteg Némethtel, Tóthtal, Oláhval, Székellyel, Horváthtal, Bosnyákkal, Törökkel, Tatárral. Szerepelt ott Román Gyuri, Lengyel József, Litván György, Cseh Gusztáv, Orosz Adél, s távolabbi névrokonai, a Muszkák, Rusznyákok. Aztán: Olasz Ferenc, a viszolyogtató emlékü Francia Kis Mihály, Jászi Oszkár, Kun Miklós, Vend Gyurka (az ördög tudja már, ki volt), Albán Berci (zöldségárus segéderő a Dohány utcából), Nemece (igaz, hogy osztrák focista volt, de sebj, a válogatott meccs után kapott egy magyar címeres mezt, ha jól emlékszem, Sipos Feritől), Pálffy-Österreicher György, Szerb Tóni, Szász Imre (aki szintén a kékcímkés cserkót szereti), Palócz László, Bessenyei Ferenc és Bessenyei György, az irodalomtörténész, a szentori hangú Görög Júlia, Szittyá Attila Bendegúz (nem tréfa, volt ilyen nevű költő), Latinka Sándor, Erdei Grúz Tibor, Germán Tibor, a fotós Bajor Sándor, Sidó Ferenc, Czigány György, Dán Róbert, Jordán Tamás, Moór Mariann, Moldován Stefánia, Sváby Lajos (vagy László?), egy Hindi nevű vízipólós – keresztnevére nem emlékszem –, és Hucul Pista (van-e, ki e nevet nem ismeri?) – elmondhatom, hogy hozzávetőleges teljességre törekedtem.

E csinoska névsort feltalálván a Nemzet népszerű olvasótáborának, volt bátorságom odabiggyeszteni afféle stiláris záradékul, hogy aki a felsoroltakon kívül még más nemzet vagy nemzetiség nevét viselő egyént is meg tud nevezni, az kap tőlem egy tábla tehenes csokoládét. Megbántam ezt a mondatomat, mint a blöki, amely kilencet kölykezett. Napokig, hetekig csöngött volna a telefonom, ha ki nem húzom jóelőre; fél Budapest, fél ország tartott igényt a tejcsikira. Szegény Magyarország! Rettenetes kalóriahiányban szenvedhet ez a nép, s nem fél fogszuvasodástól, elhízástól, vércukorszint-emelkedéstől. És minden nyájas (nem akarom mondani, hogy csorgó nyálú) olvasómnak volt a tarsolyában egy nemzetecskéje, néptörzsöke vagy néptöredéke, jó magyar családnév viselőjeként, Ladin Böskétől és Szárd Emánueltól Rétoromás Orsolyáig, Portugál Pétertől és Holland Helgától Belga Béláig (valójában Balga lehetett), Sanmarinói Sándortól Monacói Manuéláig és Andorrai Andorig (persze hogy Andorai volt az istenadta), Trák Jenőtől és a királyi nevű Luxemburgi Zsigmondtól, sőt Finn Dingitől (ez azért öv alatti ütés volt) egészen az *Észt* honnan szereztél ennyit, írókám? szavakkal kedveskedő levelezőig. A rekordot Spanyol Prüszí vitte el; „egészségére!”, mondtam, amikor a kagylóban vihogva bemutatkozott, és nem mondtam neki, hogy én inkább Mongol Idiótát sejtek személyében, holott ekkor már untam a mókát.

A postaáradatot okozó levelezési hullám nagy nehezen elült – két hét múltán a késői órákban már vissza mertem nyomni a telefonzsinór dugóját a konnektorba. Viszonylag békés esztendő, évtizedek jöttek – az ország sikerrel konszolidálódott, megdőlt a szocreál, én rendületlenül írtam a csakazértis-minőségrealizmus válogatott műveit, a rendszer szépszerével összeomlott, romjain újabb összeomlások alapjait fektették le, nyakunkon az infláció, a lakásmegvétele, a forintkonvertibilitás – és ekkor megszólal a telefon, s egy komoly irodalmi lap szerkesztőségi tagja mintegy negyed évszázad leforgása után benyújtja a számlát egy tehenes csikira. „Lipovecz” – mondja a

kagylóba kaján diadallal. „Hogy... micsoda?” – kérdem én, mint aki nagyothall. „Lipovecz” – ismétli –, „egy tévészár neve, ami azt jelenti, hogy a Fekete tenger mellett, a Duna torkolata táján élő lipován nemzetiség egyede, ahogy a német nyemec vagy nemec, a szerb szerbec és a litván litvanyec”.

„Meg ahogy a pereg pereg és a klapec klapec” – mondom kedélyesen, mert kedvelem az ugratást, bár kifejezetten irreverzibilis viszonylatnak tartom, ami úgy értendő, hogy én ugrathatok másokat, de mások nem ugrathatnak engem. Különben is túrhetően jó házból való úrifíú vagyok, ahogy ezt a káderezős időkben politikai ellenfeleim voltak szívesek megerősíteni. Mindezekért csak ennyit mondtam: „tartozásom természetesen továbbra is fennáll”. Ez, szerencsére, kielégíthette alliterációival a versbubus szerkesztőt, mert némi udvariaskodó habogás után letette a kagylót.

Hallom, mostanában, mint egykor tette volt apám, irodalmi paródiákat ír. Szegénykém...

